

NGĀ PUKA RAPANGA PĀNGARAU TAUNAKI

Hautanga

TAU 4

Pukapuka Kaiako

© Bobbie Hunter and Jodie Hunter

© Nā Arahina Rahiti I Whakamāori

Tūmahi 1

He aha ngā huarahi rerekē e taea ai e koe te whakamahi i ngā tāpa hautanga kia ūrite ki te katoa kotahi?
I a koe e mahi ana i ēnei, tuhia ēnei, ā, kia rite ki te whakamārama me te whakatika me pēhea te whakaoti.

He aha ngā huarahi rerekē e taea ai e koe te whakamahi i ngā tāpa hautanga kia ūrite ki tētahi hautanga iti iho i te kotahi katoa?
I a koe e mahi ana i ēnei tāhopu me te whakarite ki te whakamārama me te whakatika he aha i iti iho ai i te kotahi te katoa.

He aha ngā huarahi rerekē e taea ai e koe te whakamahi i ngā tāpa hautanga kia ūrite ki tētahi hautanga neke atu i te kotahi katoa?
I a koe e mahi ana i ēnei tāhopu me te whakarite ki te whakamārama me te whakatika he aha i nui ake ai i te kotahi te katoa.

Hei āwhina i te kaiako

Me whai hautanga mō te katoa, ngā hauwhā, ngā haurua me te whakauru i ngā tuawaru i te tūmahi tuarua.

Aroturuki mō ngā ākonga mā te whakamahi i ngā kupu tau hautanga (ehara i te wāhanga, i te moka rānei).

Kia mōhio ki ngā ākonga e whakawhānui ana (hei tauira, ko te iti ake o te tautau, ko te nui ake o te hautanga ina kotahi te tau). Tuhia ēnei hei whakaaro akomanga, ā, tonoa ngā ākonga kia tūhura me te whakamatau ā muri ake nei hei ngohe whakamahana.

Tūmanako kia tohu ngā ākonga i ngā rauemi me te whakamahi i te tuhipoka tika me te tohu ūrite ($\frac{2}{2} = 1$).

Mō te tūmahi takitahi, me whiwhi koe i ngā huinga tāpa hautanga.

Wā toha

Tīpakohia ngā ākonga ki te tiritiri nā wai i hanga ngā paheketanga o te katoa, o ētahi atu hautanga rānei mā te whakamahi i ngā wāhanga rahū ūrite (haurua, hauwhā, waru) me te tuhi i ngā paheketanga hei tau, whārite, kupu rānei. Kātahi, tīpakohia ngā ākonga ki te tiritiri nā wai i mahi paheketanga o te katoa mā te whakamahi i ngā wāhanga hautanga rerekē (hei tauira, $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} = 1$) me te whakapūkete i ngā paheketanga hei tau, whārite, kupu rānei. Mēnā kāore he ākonga i mahi i tēnei, whakaurua hei rongoā whirinoa i tiria e ngā ākonga i mua.

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huinga, wāhanga) ki ngā wāhanga ūrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e tohua ana.

Hono

He ūrite te $\frac{2}{2}$ ki?

He ūrite te $\frac{6}{6}$ ki?

He ūrite te $\frac{4}{4}$ ki?

He ūrite te $\frac{8}{8}$ ki?

He aha ngā tauira me ngā pātahitanga e kitea ana e koe?

He aha ētahi atu tau hautanga e ūrite ana ki te katoa kotahi?

[Whakahaua ngā ākonga kia hopu mā te tohu ūrite $\frac{2}{2} = \frac{5}{5} = \frac{100}{100}$]

He aha te ture mō ngā hautanga e ūrite ana ki te katoa kotahi?

[Tuhia ngā whakaaro me te tohu hei $\frac{n}{n}$]

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihangā hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Whakakotahitia me te whakakotahi anō i ngā wae hautanga rerekē kia kotoa te katoa.

Tautohu me te āhukahuka i ngā hautanga ūrite.

Reo Pāngarau

Katoa, haurua, hauwhā, hauono, hautanga, tau hautanga, tau otī, hauwaru, ūrite.

Ngā Tūmahi Takitahi

E hia ngā huarahi rerekē e taea ai e koe te wehe i ēnei tapawhā ki ngā haurua?

E hia ngā huarahi rerekē e taea ai e koe te wehe i ēnei tapawhā ki ngā hauwhā?

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 2

He aha ngā huarahi rerekē e taea ai e koe te whakamahi i ngā tāpa hautanga kia ōrite ki tētahi hautanga iti iho i te haurua?
I a koe e mahi ana i ēnei tāhopu me te whakarite ki te whakamārama me te whakatika he aha i iti iho ai i te haurua.

He aha ngā huarahi rerekē e taea ai e koe te whakamahi i ngā tāpa hautanga kia ōrite ki tētahi hautanga neke atu i te haurua engari iti iho i te kotahi katoa?

I a koe e mahi ana i ēnei, tuhia ēnei, ā, kia rite ki te whakamārama me te whakatika he aha i neke atu ai i te haurua me te iti iho i te kotahi katoa.

He aha ngā huarahi rerekē e taea ai e koe te whakamahi i ngā tāpa hautanga kia ōrite ki tētahi hautanga neke atu i te kotahi katoa engari iti iho i te rua?

I a koe e mahi ana i ēnei, tuhia aua mea, kia rite ki te whakamārama me te whakatika he aha i nui ake ai i te kotahi te katoa, iti iho i te rua.

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huīnga, wāhanga) ki ngā wāhanga ōrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e tohua ana.

Hei āwhina i te kaiako

Me whai hautanga mō te katoa, ngā hauwhā, ngā haurua, te waru me te tuatoru.

Whakangāwari i ngā ākonga kia kite e whakaingoatia ana e te tau ngā tau o te katoa, ā, ka whakaingoatia e te tautau te maha o ngā wāhanga kua wehea te katoa.

Aroturuki mō ngā ākonga mā te whakamahi i ngā kupu tau hautanga (ehara i ngā wāhanga, i ngā moka rānei) me te whakatika i ā rātou tauākī mā te whakamahi i ngā wāhanga hautanga me te tuhipoka.

Mō te ngohe takitahi, me wātea ngā tāpa hautanga mō te katoa, ngā haurua, ngā hauwhā, me ngā tuatoru.

Wā toha

Tīpakohia ngā ākonga ki te tiritiri nā wai i mahi pahekotanga hautanga mā te whakamahi i ngā wāhanga rahi ōrite (haurua, tuatoru, hauwhā, waru) me te whakapūkete i ngā pahekotanga hei tau, whārite, kupu rānei. Kātahi ka tīpako i ngā ākonga ki te tiritiri nā wai i mahi pahekotanga mā te whakamahi i ngā wāhanga hautanga rerekē (hei tauira, he nui ake te $\frac{1}{2}$ me te $\frac{1}{3}$ i te $\frac{1}{2}$ engari he iti iho i te kotahi katoa) me te tuhi i ngā pahekotanga hei tau, whārite, kupu rānei. Mēnā kāore he ākonga i mahi i tēnei, whakaurua hei rongoā whirinoa i tiria e ngā ākonga i mua.

Hono

Whakamahia ō tāpa hautanga hei kimi, hei tāhopu hoki i ngā hautanga e ūrite ana ki te haurua kotahi.

He aha ētahi atu hautanga e mōhio ana koe e ūrite ana ki te haurua kotahi? He aha ngā tauira me ngā pātahitanga e kitea ana e koe?

He aha te ture mō ngā hautanga e ūrite ana ki te haurua?

[hei tauira, me haurua te tauraro o te taurunga]

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihangā hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Whakakotahitia me te whakakotahi anō i ngā wae hautanga rerekē kia kotahi te katoa.

Ngā Tūmahi Takitahi

Whakamahia ngā tāpa hautanga hei hanga i ngā paheketanga rerekē e ūrite ana ki te iti iho i te kotahi katoa. Whakapūketetia ēnei mā te whakamahi i ngā whārite hautanga me ngā tātuhi.

Whakamahia ngā tāpa hautanga hei hanga i ngā paheketanga rerekē e ūrite ana ki te iti iho i te haurua. Whakapūketetia ēnei mā te whakamahi i ngā whakaaturanga rerekē e toru neke atu rānei (ngā tātuhi, ngā whārite).

Whakamahia ngā tāpa hautanga hei hanga i ngā paheketanga rerekē kei waenga i te hauwhā kotahi me te toru hauwhā. Whakapūketetia ēnei mā te whakamahi i ngā whārite hautanga me ngā tātuhi.

Whakamahia ngā tāpa hautanga hei hanga i ngā paheketanga rerekē kei waenga i te kotahi katoa me te kotahi me te toru hauwhā. Whakapūketetia ēnei mā te whakamahi i ngā whārite hautanga me ngā tātuhi.

Whakamahia ngā tāpa hautanga hei hanga i ngā paheketanga rerekē iti iho i te toru hauwhā. Whakapūketetia ēnei mā te whakamahi i ngā whārite hautanga me ngā tātuhi.

Reo Pāngarau

Katoa, haurua, hauwhā, hauotoru, hauono, hautanga, tau hautanga, tau otī, hauwaru, ūrite, taurunga, tauraro

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 3

He aha ngā tau kei waenga i te 0 me te 1? Kia rite ki te hoatu i tētahi tautohu ki te raina-tau me te whakamārama he aha te tau hautanga e whakaaturia ana.

Tāngia tō ake raina-tau ka tuhi ai i te tau e whakaaturia ana e koe ki te tautohu.

Ka taea e koe te whakaatu ki tō raina-tau kia whā ngā tau i waenga i te 1 me te 2? Tuhia ki te taha o te tohu he aha te tau e tohu ana rātou.

Hei āwhina i te kaiako

I te wā o te whakarewatanga, pātai atu ki ngā ākonga mēnā he tau kei waenga i ngā tau katoa? Arataki ki tētahi matapakinga o ngā āhuatanga i tūtaki ai rātou ki te hawhe (hei tauira, he pēpi i mua i te kotahitanga, i waenganui i ū rātou ake rā whānau, i te hāwhe haora i te karaka, i te hawhe āporo). Whakawhānuitia te matapakinga ki ētahi atu āhuatanga mā te whakamahi i ētahi atu hautanga.

Me whai raina tau kāore i tohua ki te papamā hei whakamahi i te wā o te akoranga. Whakamahia tēnei i te wā o te whakarewatanga hei whakatau tata kei hea te hautanga e whakaahuatia ana e rātou.

Me whai rīpene pepa kāore i tohua puta noa i te papa, me ngā kāri hautanga nui kua tohua me ngā kupu tau oti me ngā kupu hautanga me ngā tohu.

Whakangāwari i ngā ākonga kia kite i te tīmatanga o te tau, kei roto anake i ngā rārangi tau i whakamahia e rātou ngā tau katoa (ngā tau i hua mai i te tataunga). Ka taea te whakaatu i ngā hautanga e kōrerotia ana e rātou ināianei (ngā tau i hua mai i te ritua ōrite, te wātaki rānei) ki te raina tau. E whakaatu ana tēnei ka whakaaro hoki ngā hautanga hei tau. I roto i te hononga, whakapā atu ki ngā hautanga (hei tauira, $3\frac{1}{2}$) hei tau whakaranu.

Aroturuki mō ngā ākonga mā te whakamahi i ngā kupu e whakawhāiti ana i te wehewehe, i te wehe rānei i te wehenga ōrite ki ngā wāhanga ōrite.

Kia mōhio ki ngā ākonga e kite ana i te ariā o ngā hautanga hei tau i waenga i ngā tau e tautohe ana. Tukua rātou ki te uaua me te hanga whakaaro mā te kōrero pāngarau me te whakamahi i te whakaae pāngarau me te whakahē pāngarau (hei tauira, e whakaae ana ahau nā te mea...)

Mō te tūmahi takitahi, me whai i te A3 he rangatū o ngā raina-tau kua tohua ki ngā tau oti mai i te 0 ki te 10.

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huuinga, wāhanga) ki ngā wāhanga ōrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e tohua ana.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga ($\frac{a}{b} = a \div b$, a & b he tau tōpū & b 0), ā, ka taea te whakamārama i runga i te raina tau mā ngā huarahi e rua. Hei tauira, $\frac{2}{3} = 2 \div 3$. I te raina tau, ka taea te whakamārama i te $2 \div 3$ hei wāhanga e 2 e $\frac{1}{3}$ o te wae ($2 \times \frac{1}{3}$), e 2 rānei ngā wae katoa ($\frac{1}{3} \times 2$); e pāhono ana ia ki te pūwāhi ōrite i te raina tau.

Ka taea te pāhono ia hautanga ki tētahi ira ahurei i runga i te raina tau.

Kāore he hautanga iti rawa, nui rawa rānei i te raina tau.

Wā toha

Tīpакohia ngā ākonga hei tiritiri e āhei ana ki te whakaatu i ngā wāhanga ūrite maha e tohu ana i te awhe o ngā tau hautanga rerekē i runga i te raina-tau nui, kātahi ko ngā ākonga e āhei ana ki te kite me te tā i ngā raina-tau me te tohu i ngā tūnga hautanga i waenga i te 0 me te 1 me te 1 me te 2.

Hono

He aha ngā tauākī pāngarau mā te whakamahi i ngā tau whakaranu ka taea e koe te whakamahi i te raina-tau mō ngā tau i waenga i te 3 me te 4?

Whakamahia te tohu ūrite (=), nui ake, iti iho rānei i ngā tohu (> me te <). Ka hoatu e au he tauira ki a koe hei tīmata: $3\frac{1}{2}$ he iti iho i te $3\frac{3}{4}$ [pūkete hei $3\frac{1}{2} < 3\frac{3}{4}$

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Whakaaturia ngā hautanga ki tētahi raina-tau.

Ngā Tū mahi Takitahi

Tohua ki te raina tau ki te wāhi e whakaaro ana koe ko ngā tau whāranu e whai ake nei.

$$\begin{array}{ccc} 1\frac{1}{2} & 1\frac{3}{4} & 9\frac{1}{8} \\ \\ 5\frac{2}{4} & 4\frac{1}{2} & 4\frac{3}{4} \\ \\ 7\frac{2}{4} & 8\frac{1}{2} & \frac{6}{8} \\ \\ 3\frac{4}{8} & 9\frac{1}{2} & \frac{1}{4} \end{array}$$

Ka taea e koe te tohu ētahi atu tau i te raina-tau?

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ūrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga: h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehi: h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Reo Pangarau

Katoa, haurua, hauwhā, hautoru, hauono, hauwaru, tatau nama, tau whakaranu

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 4

I te mākete pō o tētahi rohe, ka hoko koe he pouaka kirihou tapawhā o te panana poke. He ōrite te rahi o ngā paepae poke katoa.

Tokotoru ngā tamariki a te whānau o Nooroa hei tiritiri i tētahi paepae poke.

E 8 ngā tamariki a te whānau o Hoani hei tiritiri i tētahi paepae poke.

E 6 ngā tamariki a te whānau o Tereapii hei tiritiri i tētahi paepae poke.

Tokowhā ngā tamariki o te whānau Teokotai e toha ana i tētahi paepae poke

E 5 ngā tamariki a te whānau o William hei tiritiri i tētahi paepae.

Ko ēhea ngā tamariki ka nui ake te poke? Whakamātauria tō whakautu mā te whakamahi i ngā whakaaturanga rerekē e toru neke atu rānei (ngā tau, ngā tātuhi, me te raina-tau).

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huina, wāhanga) ki ngā wāhanga ōrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e tohua ana.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga ($\frac{a}{b} = a \div b$, $a & b$ he tau tōpū & b 0), ā, ka taea te whakamārama i runga i te raina tau mā ngā huarahi e rua. Hei tauira, $\frac{2}{3} = 2 \div 3$. I te raina tau, ka taea te whakamārama i te $2 \div$ te 3 hei wāhanga e 2 e $\frac{1}{3}$ o te wae ($2 \times \frac{1}{3}$), e 2 rānei ngā wae katoa ($\frac{1}{3} \times 2$); e pāhono ana ia ki te pūwāhi ōrite i te raina tau.

Ka taea te pāhono ia hautanga ki tētahi ira ahurei i runga i te raina tau.

Kāore he hautanga iti rawa, nui rawa rānei i te raina tau.

Hei āwhina i te kaiako

I te wā o te whakarewatanga, whakatauira i te paepae poke hei whakaaturanga tapawhā.

Whakangāwari i ngā ākonga kia kite ko te tautapa e tohu ana i te maha o ngā wāhanga kua wehea te katoa, ā, ka whakaaturia e te tau te maha o ngā wāhanga kei a koe o te tapeke.

Kia mōhio ki ngā ākonga e whakaaro ana "ko te nui ake o te tautapa, ko te iti ake o te wāhanga hautanga mēnā kotahi te tau". Tuhia me te whakamahi mō te matapakinga ā muri ake me te whakamātautau i roto i ngā whakamahanatanga.

Tūmanako kia tohu ngā ākonga mā te whakamahi i ngā raina tau me ngā whakaaturanga tapawhā ōrite.

Wā toha

Tipakohia ngā ākonga hei tiritiri kua whakawhanake i ngā whakaaturanga maha tae atu ki ngā tau, raina-tau, me ngā tātuhi, ā, whakamahia ēnei hei whakaatu i ngā whakataurite i waenga i ngā hautanga rerekē.

Hono

He aha ngā tauira me ngā pātahitanga e kitea ana e koe?

$$1 \div 3 = \frac{1}{3}$$

$$1 \div 8 = \frac{1}{8}$$

$$1 \div 2 = \frac{1}{2}$$

$$1 \div 4 = \frac{1}{4}$$

He aha ngā tauira me ngā whakahoahoa ka kitea?

Ki tōu whakaaro he aha te rongoā?

$$1 \div 6 =$$

$$1 \div 20 =$$

$$1 \div 73 =$$

$$1 \div A =$$

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ūrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga:
h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe:
h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Huri i ngā hautau hanumi me ngā tau hanumi, mō ngā tauraro pātahi 2, 3, 4, 5, 6 me te 10.

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Wehea ngā katoa ki ngā wāhanga ūrite.

Wehea te tau oti ki ngā hautanga.

Whakataurite me te raupapa i ngā hautanga wae.

Ngā Tūmahi Takitahi

Whakaraupapatia ēnei hautanga mai i te rahi ki te iti rawa.

1. $\frac{1}{3} \quad \frac{1}{2} \quad \frac{1}{6}$

2. $\frac{1}{10} \quad \frac{1}{5} \quad \frac{1}{2} \quad \frac{1}{20}$

3. $\frac{1}{4} \quad \frac{1}{8} \quad \frac{1}{2} \quad \frac{1}{16}$

4. $\frac{1}{4} \quad \frac{1}{10} \quad \frac{1}{3} \quad \frac{1}{2} \quad \frac{1}{8} \quad \frac{1}{20}$

Reo Pāngarau

Katoa, haurua, hauwhā, hautoru, hauono, ūrite, tiritiri tika, taurunga, tauro.

Whakamahia ngā wāhanga hautanga ka tāngia he whakaaturanga me tētahi raina tau hei whakamatau i tō raupapa o ngā tau hautau.

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 5

I tunu te Māmā o Atamai I ētahi pani popo. Ka whakaaro a Atamai ko wai ka whiwhi te nuinga.

Tokowaru ngā tama e tiritiri ana i ngā pani popo 10 kia ūrite.

Tokorua ngā tama e tiritiri ana i ngā pani popo e 3 kia ūrite.

Tokowhā ngā tama e tiritiri ana i ngā pani popo e 5 kia ūrite.

Tokorima ngā tama e tiritiri ana i ngā pani popo e 4 kia ūrite.

Me mātua whakarite koe e whakaatu ana, e whakatika ana i tō whakautu i ngā huarahi rerekē.

Hei āwhina i te kaiako

I te wā o te whakarewatanga, whakatauira i te pani popo hei whakaaturanga tapawhā.

Whakangāwari i ngā ākonga ki te kite i te hiahia ki te taururuku i te wāwāhitanga o te tūemi tiritiri ki te maha o ngā kaitiritiri. Koinei te pūtake o ngā ākonga e whakawhanake ana i te māramatanga ki te pātahitanga whakarea o te tau me te tautapa i roto i te hautanga.

Tūmanako kia whakaatu ngā ākonga ki ngā tātuhi, ā, me mātua whakarite kia ūrite te rahi katoa mō ia pani popo ina tātuhi.

Wā toha

Tīpakohia ngā ākonga hei tiritiri e whakawhanake ana i ngā whakaaturanga hei whakatika i ā rātou whakaaro, ā, ka wehe i te pani popo katoa ki tētahi rahinga hautanga, tiritiri rānei hei rahinga hautanga me te hautanga.

Ki te kore e whakamahia te rongoā tuarua, whakatauira hei huarahi anō kua kitea e te kaiako e whakamahia ana i mua.

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huīnga, wāhanga) ki ngā wāhanga ūrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e wehea ana te katoa, te wae rānei.

Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e tohua ana.

Hono

Whakamahia ngā whakautu ākonga hei tono i ngā ākonga kia hopu i ēnei hei hautanga ūrite me ngā tau whāranu me ngā hautanga hē. Tonoa ngā ākonga kia tohu i te 10 waru i roto i tētahi tātuhi, kātahi ka tuhi hei hautanga me te tau oti me te hautanga (hei tauira, $\frac{10}{8} = \frac{2}{8}$). Tukuruatia mō ngā rahinga hautanga rerekē.

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Tiria ngā wāhanga katoa kia ūrite.

Whakaotia ngā raru e pā ana ki te whakawehe i tētahi tau oti ki tētahi hautanga.

Ngā Tūmahi Takitahi

I te whakataetae Super Striker Poiwhana, koinei ngā hua o te mahi tākaro whāinga.

I piro a Ruby i te 5 i roto i ngā whāinga e ono i whanaia e ia.
I piro a Raniera i te 2 i roto i ngā whāinga e toru i whanaia e ia.
I piro a Tasa i te 3 i roto i ngā whāinga e whā i whanaia e ia.
I piro a Sesimani i te 7 i roto i ngā whāinga e waru i whanaia e ia.

Ka taea e koe te whakaraupapa i a rātou mai i te hunga tino tika ki te iti rawa i te tākaro i ngā whāinga?

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ūrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga: h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe: h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Huri i ngā hautau hanumi me ngā tau hanumi, mō ngā tauraro pātahi 2, 3, 4, 5, 6 me te 10.

Reo Pāngarau

Katoa, haurua, hauwhā, hautoru, hautanga, tau hautanga, tau oti, hauwaru, ūrite, wāhanga, tiritiri tika

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 6

E hiahia ana a Mahini ki te tiritiri i ana rare whero ki ūna hoa tokorima. He hauwhā tā ia hoa, ehia ngā rare whero i tiritiri a Mahini?

E hiahia ana a Mahini ki te tiritiri i ana rare whero ki ūna hoa tokwaru. He hautoru tā ia hoa, e hia ngā rare whero i tiritiri a Mahini?

E hiahia ana a Mahini ki te tiritiri i ana rare whero ki ūna hoa tokoiwa. E rua haurima tā ia hoa, ehia ngā rare whero i tiritiri a Mahini?

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huīnga, wāhanga) ki ngā wāhanga ūrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e tohua ana.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga ($\frac{a}{b} = a \div b$, $a & b$ he tau tōpū & b 0), ā, ka taea te whakamārama i runga i te raina tau mā ngā huarahi e rua. Hei tauira, $\frac{2}{3} = 2 \div 3$. I te raina tau, ka taea te whakamārama i te $2 \div 3$ hei wāhanga e 2 e $\frac{1}{3}$ o te wae ($2 \times \frac{1}{3}$), e 2 rānei ngā wae katoa ($\frac{1}{3} \times 2$); e pāhono ana ia ki te pūwāhi ūrite i te raina tau.

Ka taea te pāhono ia hautanga ki tētahi ira ahurei i runga i te raina tau.

Kāore he hautanga iti rawa, nui rawa rānei i te raina tau.

Hei āwhina i te kaiako

Whakangāwari i ngā ākonga kia kite he taurea o te tau hautanga ka taea e rātou te tāpiri, te whakarea rānei.

Me tohu ngā ākonga mā te whakamahi i ngā tātuhi, raina-tau, hautanga rānei hei tohu i ngā wāhanga o te katoa, me te whakamahi i ngā wāhanga hautanga hei hanga i te katoa.

Wā toha

Tīpакohia ngā ākonga e tāpiri ana i ngā hauwhā katoa, ā, ka whiwhi i ngā hauwhā e ono; tāpirihia rānei ngā hauwhā me te whiwhi i ngā hauwhā e ono, ā, ka kite i tēnei e ūrite ana ki te kotahi katoa me te rua hauwhā; whakatikaina rānei te raruraru hei

$$6 \times \frac{1}{4} = 1\frac{2}{4} \text{ me } 1\frac{1}{2} \text{ rānei}$$

Ki te kore e whakamahia tētahi o ngā rongoā, whakatauira hei huarahi anō kua kitea e te kaiako e whakamahia ana i mua.

Hono

Tahopu i te rongoā mō ia tūmahi pēnei i raro nei, ka pātai atu ki ngā ākonga he aha tā rātou e kite nei:

$$\frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} = 6 \times \frac{1}{4} = \frac{6}{4}$$

Me pēhea te hopu i ngā āhuatanga e rua e whai ake nei:

Kei te tiritiri a Mahini ki ngā hoa tokotoru. Ka hoatu e ia ki ia hoa tana hurihanga $\frac{1}{2}$ waipiro whero. E hia ūna hurihanga waipiro?

Kai te tiritiri a Mahini ki ngā hoa tokorū. Ka hoatu e ia ki ia hoa he hurihanga $\frac{1}{8}$ waipiro whero. E hia ūna hurihanga waipiro?

He aha ngā tauira e kitea ana e koe?

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Tāpirihia ngā hautanga wae.

Whakareatia te hautanga ki te tau oti.

Ngā Tūmahi Takitahi

Ko tēhea te tau iti rawa? Ko tēhea tau te mea nui rawa?

$$\frac{1}{2}, \frac{1}{4} \text{ rānei}$$

$$\frac{1}{8}, \frac{1}{4} \text{ rānei}$$

$$\frac{1}{3}, \frac{1}{2} \text{ rānei}$$

$$\frac{1}{2}, \frac{3}{4} \text{ rānei}$$

$$\frac{3}{4}, \frac{2}{2} \text{ rānei}$$

$$\frac{4}{4}, \frac{4}{3} \text{ rānei}$$

$$\frac{2}{4}, \frac{3}{3} \text{ rānei}$$

$$\frac{3}{2}, \frac{3}{4} \text{ rānei}$$

$$1\frac{1}{2}, 1\frac{1}{4} \text{ rānei}$$

$$2\frac{3}{4}, 2\frac{7}{8} \text{ rānei}$$

Tuhia ngā whakaaturanga o ū whakaaro hei whakatika i ū whakaaro.

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ūrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga: h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehi: h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Huri i ngā hautau hanumi me ngā tau hanumi, mō ngā tauraro pātahi 2, 3, 4, 5, 6, me te 10.

Reo Pāngarau

Katoa, hauwhā, hautorua, ūrite, taurunga, tauraro.

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 7

E 2 aku poro mīti. Kotahi te hauwhā o te poro mīti hai hanga hanawiti.
E hia ngā hanawiti ka taea e au te mahi?

E 3 aku poro mīti. Kotahi te tuatoru o te poro mīti hai hanga hanawiti.
E hia ngā hanawiti ka taea e au te mahi?

E 5 aku poro mīti. E rua hauitoru o te poro mīti hai hanga hanawiti.
E hia ngā hanawiti ka taea e au te mahi?

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huinga, wāhanga) ki ngā wāhanga ūrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e tohua ana.

He ūrite ngā hohenga o te ao tūturu mō te tāpiritanga me te tangohanga o ngā tau katoa mō ngā mahi me ngā hautanga me ngā āira.

Ka taea te pāhono i ngā whakamāramatanga rerekē o te ao tūturu ki ngā tatauranga whakawehenga e pā ana ki ngā hautanga (ā-ira).

Hei āwhina i te kaiako

Whakangāwari i ngā ākonga kia kite he taurea o te tau hautanga ka taea e rātou te wehewehe, te tāpiri, te whakarea rānei.

Kia mōhio ki ngā ākonga e whakamahi ana i ngā whanaungatanga hei whakaoti i ēnei raruraru kupu. Hei tauira, ko te nuinga o ngā ākonga ka auau te tāpiri, te tango rānei, engari ka kite i ngā ākonga e kite ana i te pātahitanga hei rōpū o ngā huarahi whakarea.

Tūmanakohia kia whakaatu ngā ākonga mā te whakamahi i ngā tātuhi me te tuhipoka.

Wā toha

Tīpakohia ngā ākonga e whakamahi ana i te wehenga inenga (tangohanga tukurua hei wehenga, hei tauira,

$$2 - \frac{1}{4} - \frac{1}{4} - \frac{1}{4} - \frac{1}{4} - \frac{1}{4} - \frac{1}{4} - \frac{1}{4}$$

e whakamahi ana rānei i te pātahitanga kōaro o te whakareatanga me te wehenga ($\frac{1}{4} \times ? = 2$) or $\frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} = 2$

Ki te kore e whakamahia tētahi o ngā rongoā, whakatauira hei huarahi anō kua kitea e te kaiako e whakamahia ana i mua.

Hono

Tonoa ngā ākonga ki te whakaahua me pēhea e whakaoti ai koe i ngā raru e whai ake nei mā te wehewehe, te tangohanga, te whakarea rānei (tāpiritanga):

E 6 aku poro mīti. Kotahi te tuatoru o te poro mīti hai mahi paramanawa. E hia ngā paramanawa ka taea e au te mahi?

E 8 aku poro mīti. E rua hauwhā o te poro mīti hai mahi paramanawa. E hia ngā paramanawa ka taea e au te mahi?

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

whakamahia te tangohanga tukurua hei wehenga.

Whakaotia ngā raru e pā ana ki te whakawehe i te tau oti ki te hautanga.

Ngā Tūmahi Takitahi

E hia ngā haurua kei roto:

- Kotahi poro mīti
- E rua ngā poro mīti
- Tekau poro mīti

E hia ngā hauwhā kei roto:

- Kotahi poro mīti
- E rua ngā poro mīti
- E toru poro mīti
- Tekau poro mīti

E hia ngā tuatoru kei roto:

- Kotahi poro mīti
- E rua ngā poro mīti
- E toru poro mīti
- Tekau poro mīti

He aha ngā tauira me ngā pātahitanga e kitea ana e koe?

Tuhia me te whakaoti i ō ake raruraru ināianei mā te whakamahi i tētahi hautanga me ētahi poro ham.

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ūrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga: h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe: h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Huri i ngā hautau hanumi me ngā tau hanumi, mō ngā tauraro pātahi 2, 3, 4, 5, 6, me te 10.

Tau 5

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu, mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe: h.t., $\frac{2}{3}$ o te 24.

Reo Pāngarau

Katoa, haurua, hauwhā, hautoru, tau hautanga, tau oti, hauwaru, ūrite, wāhangā, tiritiri tika, tatau nama, taurunga, tauraro, tau whakaranu, wehewehe, wāwāhi

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 8

I te āwhina a Ayla rāua ko Jack i to rāua Māmā ki te peita i to rāua pakitara karāti. He tīni peita ārani tā rāua takitahi, he ūrite te rahi.

I whakamahia e Tony te hawhe tīni o tana peita.

I whakamahia e Jenny te toru hauwhā o tana tīni peita.
E hiahia ana a Māmā ki te mōhio e hia ngā tīni peita karaka i whakamahia katoatia e Ayla rāua ko Jack.

I te āwhina a Ayla rāua ko Jack i to rāua Māmā ki te peita i to rāua pakitara karāti. He tīni peita ārani tā rāua takitahi, he ūrite te rahi.

E toru waru o te tīni peita i whakamahia e Ayla.

E toru hauwhā o te tīni peita i whakamahia e Jack.

E hiahia ana a Māmā ki te mōhio e hia ngā tīni peita karaka i whakamahia katoatia e Ayla rāua ko Jack.

I te āwhina a Ayla rāua ko Jack i to rāua Māmā ki te peita i to rāua pakitara karāti. He tīni peita ārani tā rāua takitahi, he ūrite te rahi.

I whakamahia e Ayla te hawhe o te tīni peita.

E toru ngā rima o te tīni peita i whakamahia e Jack.

E hiahia ana a Māmā ki te mōhio e hia ngā tīni peita karaka i whakamahia katoatia e Ayla rāua ko Jack.

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huinga, wāhanga) ki ngā wāhanga ūrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e tohua ana.

He ūrite ngā hohenga o te ao tūturu mō te tāpiritanga me te tangohanga o ngā tau katoa mō ngā mahi me ngā hautanga me ngā ā-ira.

Ka taea te pāhono i ngā whakamāramatanga rerekē o te ao tūturu ki ngā tatauranga whakawehenga e pā ana ki ngā hautanga (ā-ira).

Hei āwhina i te kaiako

Me wātea he rauemi raima mēnā e hiahia ana hei tīpako mā ngā ākonga (hei tauira, ngā tāpa hautanga).

Whakangāwari i ngā ākonga kia mōhio kia ūrite ngā hautanga

Aroturuki mō ngā ākonga e whakamahi ana i ngā kupu ūrite me te whakaaro whanaungatanga.

Kia mōhio ki ngā ākonga e whakaatu ana i te māramatanga whanaungatanga $\frac{3}{4}$ hei $\frac{1}{2} + \frac{1}{4}$

Wā toha

Tīpakohia ngā ākonga hei tiritiri nā wai i tahuri hautanga ki ngā hautanga ūrite mā te whakamahi i ngā tikanga ūpaki me ngā whakaaturanga i mua i te tāpiritanga o ngā hautau.

Hono

He aha ngā hautanga katoa e ūrite ana ki te $\frac{1}{4}$?

He aha ngā hautanga katoa e ūrite ana ki te $\frac{3}{4}$?

He aha ngā tauira me ngā pātahitanga ka taea e koe te whakamahi hei kimi hautanga ūrite?

Ka taea e koe te whakatakoto ture hei huri i ngā hautanga engari kia ūrite tonu.

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Hurihia ngā hautanga ki ngā hautanga ūrite.

Whakaotia ngā raru e pā ana ki te tāpiri hautanga.

Ngā Tūmahi Takitahi

I te āwhina a Ayla rāua ko Jack i to rāua Māmā ki te peita i to rāua pakitara karāti. He tīni peita ārani tā rāua takitahi, he ūrite te rahi.

I whakamahia e Ayla te hawhe o te tīni peita.

I whakamahia e Kuki te hauwhā o te tīni peita.

E hiahia ana a Māmā ki te mōhio e hia ngā tīni peita karaka i whakamahia katoatia e Ayla rāua ko Jack.

I te āwhina a Ayla rāua ko Jack i to rāua Māmā ki te peita i to rāua pakitara karāti. He tīni peita ārani tā rāua takitahi, he ūrite te rahi.

I whakamahia e Ayla te hauwhā o te tīni peita.

I whakamahia e Kuki te waru o te tīni peita.

E hiahia ana a Māmā ki te mōhio e hia ngā tīni peita karaka i whakamahia katoatia e Ayla rāua ko Jack.

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ūrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga: h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe: h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Huri i ngā hautau hanumi me ngā tau hanumi, mō ngā tauraro pātahi 2, 3, 4, 5, 6, me te 10.

Tau 5

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu, mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe: h.t., $\frac{2}{3}$ o te 24.

Reo Pāngarau

Katoa, haurua, hauwhā, hauwaru, ūrite.

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 9

Kei te whakarākai a Leilani i tētahi keke i mahia e ia hei whakamīharo mo te rā whānau o tōna whaea. E 20 ana reka. Ka whakatau a ia ki te wehe i te keke ki ngā hauwhā, ā, ka hoatu te maha o ngā rekareka ki ia wāhanga.

E hia ngā mīhini e purua ana e ia ki ia wāhanga?

Kei te whakarākai a Leilani i tētahi keke i mahia e ia hei whakamīharo mo te rā whānau o tōna whaea. E 18 ana mīhini. Ka whakatau a ia ki te wehe i te keke ki te tuatoru, ā, ka hoatu te maha o ngā rekareka ki ia wāhanga.

E hia ngā mīhini e purua ana e ia ki ia wāhanga?

Kei te whakarākai a Leilani i tētahi keke i mahia e ia hei whakamīharo mo te rā whānau o tōna whaea. E 40 ana reka. Ka whakatau a ia ki te wehe i te keke ki ngā tuarima, ā, ka hoatu te maha o ngā rekareka ki ia wāhanga.

E hia ngā mīhini e purua ana e ia ki ia wāhanga?

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huuinga, wāhanga) ki ngā wāhanga ūrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ūrite e tohua ana.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga ($\frac{a}{b} = a \div b$, a & b he tau tōpū & b 0), ā, ka taea te whakamārama i runga i te raina tau mā ngā huarahi e rua. Hei tauira, $\frac{2}{3} = 2 \div 3$. I te raina tau, ka taea te whakamārama i te $2 \div 3$ hei wāhanga e $2 \times \frac{1}{3}$ o te wae ($2 \times \frac{1}{3}$), e 2×2 rānei ngā wae katoa ($\frac{1}{3} \times 2$); e pāhono ana ia ki te pūwāhi ūrite i te raina tau.

Ka taea te pāhono ia hautanga ki tētahi ira ahurei i runga i te raina tau.

Kāore he hautanga iti rawa, nui rawa rānei i te raina tau.

Hei āwhina i te kaiako

I te wā o te whakarewatanga, me mātua whakapakari koe he katoa te huuinga o ngā mīhini hei wāhanga o te whakawhanake i te horopaki.

Me whakawātea ngā rauemi raima mēnā e hiahiatia ana mā ngā ākonga e tīpako (hei tauira, ngā tāpa hautanga, ngā tīhore pepa) me ngā kaitatau hei tohu i ngā reka.

Whakangāwari i ngā ākonga kia kitea e rātou tētahi hautanga o te katoa ahakoa he maha ngā tūemi kei roto i taua huuinga. Me aro atu hoki ki te tautapa hei whakaingoa i te mea kua wehea te katoa

Wā toha

Tīpakohia ngā ākonga hei tiritiri ko wai kua whakamahi i tētahi whakaaturanga kua wehea ki ngā wāhanga hautau, kātahi ka whakamahi i te wehenga ā-wāhanga (hei tauira, $20 \div 4 = ?$) kua whakamahi rānei i te pātahitanga kōaro me te tāpiritanga tukurua, te whakarea rānei (hei tauira, $4 \times ? = 20$).

Ki te kore e whakamahia tētahi o ngā rautaki, whakatauira hei huarahi anō kua kitea e te kaiako e whakamahia ana i mua.

Hono

Whakapūketetia te rongoā mō ia raru:

$$\frac{1}{4} \text{ o te } 20 = 5$$

$$20 \div 4 = 5$$

$$\frac{1}{3} \text{ o te } 18 = 6$$

$$18 \div 3 = 6$$

$$\frac{1}{5} \text{ o te } 40 = 8$$

$$40 \div 5 = 8$$

He aha ngā tauira me ngā pātahitanga e kitea ana e koe?
He aha te ture mō te kimi hautanga o tētahi huinga?

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Kimihia ngā hautanga o tētahi huinga

Ngā Tūmahi Takitahi

He pēke 12 tō mīhini, ā, ka tiritiri ūrite koe ki tō hoa.
He aha te hautanga ka riro i a koe?
E hia ngā mīhini ka riro i a koe?

He pēke e 24 ngā mīhini, ā, ka tiritiri ūrite koe ki ngā hoa tokotoru.
He aha te hautanga ka riro i a koe?
E hia ngā mīhini ka riro i a koe?

He aha te hauwhā o te 8?
He aha te hauwhā o te 80?

He aha ngā hauwhā e toru o te 8?
He aha ngā hauwhā e toru o te 80?

He aha te haurua o te 10?
He aha te haurua o te 100?

He aha te tuatoru o te 6?
He aha te tuatoru o te 60?

He aha ngā hautoru e rua o te 6?
He aha ngā hautoru e rua o te 60?
He aha ngā hautoru e rua o te 600?

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ūrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga:
h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe:
h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Huri i ngā hautau hanumi me ngā tau hanumi, mō ngā tauraro pātahi 2, 3, 4, 5, 6, me te 10.

Tau 5

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu, mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe:
h.t., $\frac{2}{3}$ o te 24.

Reo Pāngarau

Katoa, hauwhā, hautorua, haurima, hauono, wāhangā, tiritiri tika, wehewehe

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 10

I piro a Lyla $\frac{1}{10}$ o ngā whāinga katoa mō tana tīma whutupōro mo te tau. E 4 ngā whāinga i riro i a ia.

I piro a Sesimani i $\frac{3}{10}$ o ngā whāinga mo te tīma. E hia ngā whāinga i riro i a ia? E hia ngā whāinga i riro i te tīma i te tau?

He kohinga māpere tā Sima. Ka hoatu e ia ki tōna tuahine ko Rosi e 8 ngā māpere o tana kohanga $\frac{1}{6}$.

I ngaro a ia i te $\frac{3}{6}$ o te kohinga i te whakataetae i te kura. E hia ngā māpere i ngaro i a ia? E hia ngā māpere i tīmata ai a Sima i roto i tana kohinga?

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhangā ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huina, wāhangā) ki ngā wāhangā ōrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhangā ōrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhangā ōrite e tohua ana.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga ($\frac{a}{b} = a \div b$, a & b he tau tōpū & b 0), ā, ka taea te whakamārama i runga i te raina tau mā ngā huarahi e rua. Hei tauira, $\frac{2}{3} = 2 \div 3$. I te raina tau, ka taea te whakamārama i te $2 \div 3$ hei wāhangā e 2 e $\frac{1}{3}$ o te wae ($2 \times \frac{1}{3}$), e 2 rānei ngā wae katoa ($\frac{1}{3} \times 2$); e pāhono ana ia ki te pūwāhi ōrite i te raina tau.

Ka taea te pāhono ia hautanga ki tētahi ira ahurei i runga i te raina tau.

Kāore he hautanga iti rawa, nui rawa rānei i te raina tau.

Hei āwhina i te kaiako

I te wā o te whakarewatanga, me mātua whakapakari koe he wāhangā ia hautanga o te katoa kotahi hei wāhangā o te whakawhanake i te horopaki o te tūmahi, ā, kei te arotahi te raruraru ki te kimi i te katoa.

Tīmata mā te tono i ngā ākonga ki te whakaoti i te raruraru e whai ake nei, ko te hauwhā o te akomanga e noho ana i runga i te whāriki, arā, e 7 ngā tamariki. E hia ngā tamariki kei roto i te akomanga? I muri i te whakaotinga o te raru, tauira e whakaatu ana i tēnei mā te tauira pae:

$$\frac{1}{4} = 7 \quad \frac{1}{4} = 7 \quad \frac{1}{4} = 7 \quad \frac{1}{4} = 7$$

Me whakawātea ngā kaitatau, ngā pīni rānei hei whakamahi mā ngā ākonga hei whakaatu i te horopaki tūmahi, hei whakangāwari rānei i ngā ākonga ki te tā i ēnei. Whakangāwari i ngā ākonga kia kite kei te kimi rātou i te katoa mai i te hautanga i tukuna me te tau i roto i te huina. Tirohia te tautapa hei whakaingoa i ngā mea kua wehea te katoa (hei tauira, e rua ngā rōpū, e whā ngā rōpū). Tautokona ngā ākonga ki te tohu mā te whakamahi i tētahi tauira pouaka hei whakaatu i te horopaki raru.

Wā toha

Tīpакohia ngā ākonga ki te tiritiri ko wai e whakawhanake ana i ngā whakaaturanga hei whakatika i ā rātou whakaaro me te whakamahi i tēnei hei whakaatu i te katoa.

$$\frac{1}{10} = 4 \quad \frac{1}{10} = 4 \quad \frac{1}{10} = 4$$

Hono

Mēnā ko te 5 te $\frac{1}{4}$ o te huinga, he aha te $\frac{3}{4}$? He aha te katoa?
Mēnā ko te 5 ko te $\frac{1}{6}$ o te huinga, he aha te $\frac{3}{6}$? He aha te katoa?
Mēnā ko te 5 te $\frac{1}{3}$ o te huinga, he aha te $\frac{2}{3}$? He aha te katoa?
Mēnā ko te 5 te $\frac{1}{10}$ o te huinga, he aha te $\frac{8}{10}$? He aha te katoa?
He aha ngā tauira e kitea ana e koe?
He aha te ture hei mahi i te katoa?

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Kimihia ngā hautanga o tētahi huinga.

Ngā Tūmahi Takitahi

$\frac{1}{2}$ o te nama he 12, he aha te nama?
 $\frac{1}{3}$ o ngā mea whakapiri he 12.
E hia ngā mea whakapiri i $\frac{2}{3}$?
E hia ngā mea whakapiri i te pepa mea whakapiri katoa?

 $\frac{1}{6}$ o te peke māpere he 4.
E hia ngā māpere i $\frac{4}{6}$ o te pēke māpere?
E hia te katoa?

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ōrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga:
h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe:
h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Huri i ngā hautau hanumi me ngā tau hanumi, mō ngā tauraro pātahi 2, 3, 4, 5, 6, me te 10.

Tau 5

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu, mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe:
h.t., $\frac{2}{3}$ o te 24.

Reo Pāngarau

Katoa, haurua, hauwhā, tuawhā, ōrite, wāhanga, tiritiri tika

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 11

Kei te hanga tauira a Gabriella mā te whakamahi i ngā pere tae rerekē. E 16 ana pere whero, e 40 ngā pere kikorangi, e 24 ngā pere koura.

Ka wehea e ia te tauira ki ngā wāhanga e 4, ā, ka whakamahia te tau ōrite o ia tae i ia wāhanga.

E hia o ia pere tae ka purua e ia ki ia wāhanga?

Ka aha mēnā ka wehea e ia ki ngā wāhanga e 8?
E hia o ia pere tae ka purua e ia ki ia wāhanga?

Hei āwhina i te kaiako

I te wā o te whakarewatanga, me mātua whakapakari koe he katoa te huinga pere hei wāhanga o te whakawhanake i te horopaki. Me whakawātea ngā rauemi raima mēnā e hiahiatia ana mā ngā ākonga e tīpako (hei tauira, ngā tāpa hautanga, ngā tīhore pepa) me ngā kaitatau hei tohu i ngā pere.

Whakangāwari i ngā ākonga kia kite kei te kitea e rātou tētahi hautanga o te katoa ahakoa he maha ngā tūemi kei roto i taua huinga. Me aro atu hoki ki te tautapa hei whakaingoa i te mea kua wehea te katoa. Aroturuki mō ngā ākonga mā te whakamahi i ngā kupu o te katoa me ngā wāhanga o te huinga.

Wā toha

Tīpakohia ngā ākonga hei tiritiri kua whakamahi i tētahi whakaaturanga kua wehea ki ngā wāhanga hautau, kātahi ka whakamahi i te wehenga wāhanga (hei tauira, $16 \div 4 = ?$) kua whakamahi rānei i te pātahitanga kōaro me te tāpiritanga tukurua, te whakarea rānei (hei tauira, $4 \times ? = 16$). Ki te kore e whakamahia tētahi o ngā rongoā, whakatauira hei huarahi anō kua kitea e te kaiako e whakamahia ana i mua.

Hono

Kia maumahara ki ngā ture mō te kimi i tētahi hautanga o tētahi huinga i hangaia e koe (tirohia anōtia ēnei). Whakaahuatia me pēhea koe e kite ai i ēnei e whai ake nei:

$\frac{1}{4}$ o te 48

$\frac{1}{3}$ o te 99

$\frac{1}{n}$ o te b

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huinga, wāhanga) ki ngā wāhanga ōrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e tohua ana.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga ($\frac{a}{b} = a \div b$, a & b he tau tōpū & b 0), ā, ka taea te whakamārama i runga i te raina tau mā ngā huarahi e rua. Hei tauira, $\frac{2}{3} = 2 \div 3$. I te raina tau, ka taea te whakamārama i te $2 \div 3$ hei wāhanga e 2 e $\frac{1}{3}$ o te wae ($2 \times \frac{1}{3}$), e 2 rānei ngā wae katoa ($\frac{1}{3} \times 2$); e pāhono ana ia ki te pūwāhi ōrite i te raina tau.

Ka taea te pāhono ia hautanga ki tētahi ira ahurei i runga i te raina tau.

Kāore he hautanga iti rawa, nui rawa rānei i te raina tau.

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Hurihia ngā hautanga ki ngā hautanga ūrite.

Whakaotia ngā raru e pā ana ki te tango hautanga.

Ngā Tūmahi Takitahi

He aha te $\frac{1}{4}$ o te 12?

He aha te $\frac{3}{4}$ o te 12?

He aha te $\frac{1}{8}$ o te 24?

He aha te $\frac{2}{8}$ o te 24?

He aha te $\frac{1}{3}$ o te 33?

He aha te $\frac{2}{3}$ o te 33?

He aha te $\frac{1}{2}$ o te 34?

He aha te $\frac{1}{5}$ o te 45?

He aha te $\frac{4}{5}$ o te 45?

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ūrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga: h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe: h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Huri i ngā hautau hanumi me ngā tau hanumi, mō ngā tauraro pātahi 2, 3, 4, 5, 6, me te 10.

Tau 5

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu, mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe: h.t., $\frac{2}{3}$ o te 24.

Reo Pāngarau

Katoa, haurua, hauwhā, tuawhā, hauono, hauwaru, ūrite.

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Tūmahi 12

E 2 ngā pounamu inu ngohengohe a Hone me ūna tuakana tokorua, a Wiremu rāua ko Jo. E toru hauwhā o te pounamu kotahi te inu a Hone. E inu ana a Wiremu i te rima hauwaru o te pounamu kotahi.
Ka inu a Jo i te toenga.
E hia te nui o te inu a Jo?

E 2 ngā pounamu inu ngohengohe a Hone me ūna tuakana tokorua, a Wiremu rāua ko Jo. E toru ngā hauono o te pounamu kotahi e inu ana a Hone.

E inu ana a Wiremu i te 2 hautoru o te pounamu kotahi.
Ka inu a Jo i te toenga.
E hia te nui o te inu a Jo?

E 2 ngā pounamu inu ngohengohe a Hone me ūna tuakana tokorua, a Wiremu rāua ko Jo. E inu ana a Hone i te rima o te pounamu kotahi. E whā ngā rima o te pounamu kotahi e inu ana a Wiremu.
Ka inu a Jo i te toenga.
E hia te nui o te inu a Jo?

Ngā Whakaaro Matua o te Ao

He maha ngā āhuatanga rerekē e taea ai te whakaahua i ngā tau, tae atu ki ngā hautanga.

He mea hira te katoa ki te whakaingoa hautau. E pātahi ana te hautanga ki te rahi o te katoa, o te wae rānei.

Ka taea te whakaatu i te whakataurite o tētahi wāhanga ki te katoa mā te hautanga.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga o te katoa (rohe, huuinga, wāhanga) ki ngā wāhanga ōrite.

Ko te tau o raro i roto i te hautanga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e wehea ana te katoa, te wae rānei. Ko te tau o runga e whakaatu ana e hia ngā wāhanga ōrite e tohua ana.

Ko te hautanga e whakaahua ana i te wehenga ($\frac{a}{b} = a \div b$, a & b he tau tōpū & b 0), ā, ka taea te whakamārama i runga i te raina tau mā ngā huarahi e rua. Hei tauira, $\frac{2}{3} = 2 \div 3$. I te raina tau, ka taea te whakamārama i te $2 \div 3$ hei wāhanga e 2 e $\frac{1}{3}$ o te wae ($2 \times \frac{1}{3}$), e 2 rānei ngā wae katoa ($\frac{1}{3} \times 2$); e pāhono ana ia ki te pūwāhi ōrite i te raina tau.

Ka taea te pāhono ia hautanga ki tētahi ira ahurei i runga i te raina tau.

Kāore he hautanga iti rawa, nui rawa rānei i te raina tau.

Hei āwhina i te kaiako

Me whakawātea ngā rauemi raima mēnā e hiahiatia ana mā ngā ākonga e tīpako (hei tauira, ngā tāpa hautanga, ngā tīhore pepa).

Whakangāwari i ngā ākonga kia mōhio kia ōrite ngā tautapa hei tāpiri, hei tango rānei i ngā hautau.

Mō te tūmahi takitahi, me whakawātea ngā tāpa hautanga, ngā tīhore pepa rānei hei whakamahi mā ngā ākonga ki te hiahiatia.

Wā toha

Tīpahohia ngā ākonga ki te tiritiri nā wai i tahuri hautanga ki ngā hautanga ōrite mā te whakamahi i ngā tikanga ūpaki, ūkawa ake rānei (whakareatanga hei tauira) i mua i te whakaoti i te raruraru.

Hono

Me pēhea te huri i ēnei hautanga hei whakaoti i ngā whārite?

$$\frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} =$$

$$\frac{1}{3} + \frac{1}{6} + \frac{1}{3} =$$

$$\frac{1}{8} + \frac{1}{4} =$$

Whainga Ako: Ka ako mokopuna ki te:

Hurihia ngā hautanga ki ngā hautanga ūrite.

Whakaotia ngā raru e pā ana ki te tango hautanga mai i ngā tau otī.

Ngā Tūmahi Takitahi

whakaotia tētahi o ngā Tūmahi Aromatawai:

Aromatawai 1: Ngā hautanga (rohe)

Aromatawai 2: Ngā hautanga (tautuhī)

Marautanga

Tau 4

Āhukahuka te pānui, te tuhi me te waihanga hautekau hei hautau, hei hautanga ā-ira hoki.

Whakatairite me te whakaraupapa i ngā hautau hautekau, i ngā hautanga ā-ira hautekau hoki.

Whiriwhiri i te hautau waetahi o tētahi rahinga mā te toharite.

Tāpiri, ki te tango rānei i ngā hautau, e ūrite ana ngā tauraro, kia 1 te otinga: h.t., $\frac{3}{8} + \frac{3}{8} + \frac{2}{8} = \frac{8}{8} = 1$

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe: h.t., $\frac{1}{4}$ o te 40.

Huri i ngā hautau hanumi me ngā tau hanumi, mō ngā tauraro pātahi 2, 3, 4, 5, 6, me te 10.

Tau 5

Kimi i te hautanga o tētahi tauoti, he tauoti te whakautu, mā te whakamahi i ngā meka whakarea, me ngā meka whakawehe: h.t., $\frac{2}{3}$ o te 24.

Reo Pāngarau

Katoa, hauwhā, tuawhā, hauwaru, hautoru, hauono, ūrite.

Ngā Tumanako

Ngā Rongoā, Ngā Pōhēhētanga

Aromatawai 1 (rohe)

E kī ana a Willow ka taea e ia te whakamatau he ūrite $\frac{3}{5}$ ki $\frac{6}{10}$.

E whakaae ana, e whakahē ana rānei koe ki a ia? Whakamāramatia he aha koe i whakaae ai, i whakahē rānei.

He aha ngā hautanga e mōhio ana koe e ūrite ana tētahi ki tētahi?
Whakamāramatia me pēhea koe e mōhio ai.

Aromatawai 2 (tautuhī)

I te kura e whakatō kākano ana ngā akomanga. Kei a rātou:
Kotahi hauwhā ($\frac{1}{4}$) o te pēke e 32 kākano.
Kotahi te tuaono ($\frac{1}{6}$) o te pēke e 36 kākano.
Kotahi te rima ($\frac{1}{5}$) o te pēke e 35 kākano.
Ko tēhea pēke kei a ia te nuinga o ngā kākano? Whakaaturia ō whakaaro.